

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Supt îngrijirea d-ilor :

D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALDEA, ION SCURTU
PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI
PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

ST. O. IOSIF. — Primăverii (Sonet).
CATON THEODORIAN. — Ca frații (nuvelă).
E. SĂVEANU. — Echo (din «Metamorfosele» lui Ovid).
C. SANDU-ALDEA. — Pescar de Islanda (trad. din P. Loti).
AL. G. DOINARU. — Inter Pocula (versuri).
SC. — Cronica.
RED. — Răspunsuri.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :

În țară . . . 20 bani
În străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :

În țară . . . 10 lei
În străinătate . 12 ,

„MINERVA“

INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURA

BUCUREȘTI. — Bd. Academiei, 3.

A apărut :

Pe drumul Bărăganului

DE

C. SANDU-ALDEA

Preful: Lei 1.50

De vânzare la toate librăriile din țară

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 lei
În străinătate 12 »

PRIMĂVERII

*O, tu cea mai frumoasă dintre zine,
Cu tot alaiul tău de bucurii,
Toți te-așteptăm cu-atîta drag să vii,
Dar nimeni, nimeni mai cu dor ca mine.*

*Și ce-mi aduci tu, care pe cîmpii
Puț flori, și cerului dai zări senine
Și luncii cîntece, și unde line
Izvoarelor, — ce daruri îmi îmbii?*

*Ce visuri nouă vor cerca s'alinte
Un suflet amăgit de-alîtea ori?
O de-aș putea să știu de mai 'nainte!*

*Atuncea poate-aș rămînea cuminte,
Și aș privi cu ochi nepăsători
La iarba care crește pe morminte.*

ST. O. IOSIF.

1) CA. FRATI

«Era un întunec de iad, o baie ca de smoală ce scâldea orașul. Luminile lămpilor sfredeluisă rar, desimea ceții, gâlbegind ca niște ochi cirpiți de somn din cînd în cînd întinsul uliților și caii dovedeau cu greu pe pavelele sticloase, unde poleiul așternuse o pojghiță luncăcoasă.

«În vremuri trăsura mă sălta pe pernile tari de mă lovea cu capul

1) Vezi N-rul trecut

de fundul coviltirului, ori se oprea până ce vizitiul înțelegea răspin-
tiile și se lămurea încotro să abată.

«M'am trezit, în sfirșit, din naintea unei case cu un cat, mai nouă,
cu lanț de fier pe stîlpî de piatră dimprejur, cu o curte strîmtă, pe
unde trăsura abia se putea strecura.

La scară o lampă mare, rotundă, înfiptă supt un polog de sticlă
sprijinit pe drugî în formă de sulitî, trepte late de piatră și două
uși grele, de stejar, ce dădeau într'o sală largă, luminată ca ziua.

Prin perdelele cu colțurașe de mătase, puse în dreptul ochiurilor,
se vedea sala întreagă și toate amănuntele: Am apăsât pe năsture-
lul de fildeș și pe dată ușa mi-a deschis-o un soldat ce ținea sub-
sioară un șervet alb și un pahar de cristal în mîină, așa cum eșise,
pe semne, din sufrageria unde așeza masa.

— «Aci stă domnu' Căpitan Cerban?»

— «Aci domnule... Pofțiți!» și după ce-mi ajută la desbrăcat îmi
arăță o ușă în fund. Apucaî clanța de cristal verde ca smaragdul, și
ușa alunecă lin în țîșinile unse, fără nici un zgomot.

O încăpere largă și înaltă mi se arată vederii, în mijloc, la cantor,
Cerban, cu capul plecat sub un cerc de lumină ce nîngea auriu de
subt o lampă de bronz, cu multe sfeșnice, și cu lumînări neaprinse
pe dimprejur, scria și părea foarte adîncit, că nici nu înălță capul.
Urmîndu-și șirul gîndului și al scrisului și crezînd c'a intrat cineva
de-ai casii, întrebă:

— Parc'am auzit clopotul? S'a întors cu onîța, Ștefane?

«Înțelesei atunci că el se credea la un loc cu soldatul.

Avusei vreme să ocolesc cantorul și pînă să înnalțe capul, pe la
spate, îi pusei mîinile pe ochi. Nu făcea sfortări ca să scape din
această neadăstată încleștare și căta să ghicească. Începu să în-
șire un pomelnic. De numele meu nici gînd.

— «Ghici!» îi zisei atunci cu glasul nu tocmai prefăcut, ca să-i
dau mijlocul să-și aducă aminte. Se opri o clipă, rămase pe gînduri,
apoi, bătînd din palme, aproape sigur c'a ghicit:

— «A! Tata!»

«Atunci desprinsei mîinile și-i dădui drumul vederii. Rămase un
minut incremenit, clipindu-și pleoapele și făcînd ochii mari, setoși de
vedere. și-i freca cu dosul palmelor; se dete cițiva pași înapoi, ca
să vadă mai bine, iar cînd mă recunoscui, se svîrli pe pieptul meu, în
brațe, și ne îmbrățișarăm, ca frați ce ne socoteam.

— «Ce frumos din partea ta» — îmi spunea rîzînd — «ce frumos
că nu ești supărat. Uite, tocmai ție îți scriam, uite...». Apucă foile
de hîrtie; le frunzări repede arătîndu-mi că sînt patru și scrise pe

amîndouă fețele. «Nu crezi? Vezi-ți numele în cap... Dar de cetit cuprinsul, nu ți-l cetesc. Staî. Mai întăiu să mă bucur, să mă satur de fericirea asta. Apoi să stăm de vorbă citva, nițel, mult... Dar calabalicul unde ți-e?» Mi-l uitasem cu trăsură cu tot ce stătea neplătită la scară.

Sună, nervos, dete poruncă soldatului ca să mi-l descarce din trăsură și abia se învoi să mă lase să-mi plătesc birja :

— O! ho! Abia te-am prins. De-acu nu scapi cu una cu două. Ce crezi... O lună ai să stai cu noi...»

— «Nu», îi răspunsei, «asta nu... O zi, două, trei poate: mai mult nu, că mi-am lăsat treburile baltă».

— «Ce face? Să-ți muți gîndul. Să stai pînă ni s'o urî nouă. Pin' o zice Coca... Ia să vezi, cînd i-oiu spune că ești tu, știe toată povestea prieteniei noastre, să vezi cît o să se bucure...»

Se plimbă prin casă, neastîmpărat, țopăia ca un copil, cum făcea Duminicile cînd venea de la școala militară să petreacă cu noi, cu mine, cu Adela... Se apropie de mine, mă privi mult, adînc, cercetător, punîndu-și amîndouă mîinile pe umerii mei și căutîndu-mă în lîminile ochilor amintirile ce-l făceau să zîmbească cu mulțumire.

— «Dar de «sora» nu-mi spuî... Pe ea de cînd n'am mai văzut-o! Nicî nu mi-a mai scris! Ce uricioasă! Ce, unde s'a măritat? Dar nu sîntem frați?»

Mă trăseseam lîngă sobă și-mi desțeleneam trupul, privîndu-l; cît nu se schimaase, ce fericit părea, ce vesel și voinic. Apoi ochii mi se opriseră pe ninicurile de gust după cantorul lui: călînări de argint, un cheson mititel, sfeșnice pe colțuri, făcute din șrapnele culese în război, biblioteca mare coperind un întreg perete, scoaște românești de Cîmpu-Lung pe dușumele, blană de tigru supt scaunul de la cantor, picturi în pereți, portrete, chipuri; peste tot lux și cheltuială, divanul și scaunele înbrăcate în piele de marochin.

— «Ce te uiți așa?» mă întrepruse, venind iar lîngă mine.

— «Cum mă uit? nu mă uit nîcicum! cuget numai ce prost am fost să iaî drumul pe-așa vreme, cu prepusurile mele prăpăstioase, ca să te găsec cum te găsec...»

— «Și-ți pare rău că nu m'ai găsit bolnav sau nenorocit?»

— «M'a feri Dumnezeu!»

— «Atunci de ce mă 'nvinovățești? Nu vezi că-ți scriam? Și ce scrisoare! Așteaptă puțin. O să-ți fac toată spovedania și n'o să mai fii așa... Staî aci, lîngă mine».

Mă luă de mînă, mă trase lîngă el, pe sofă. Chipul lui, sub jocul umbrelor din odae, nu se mai deslușia bine, dar ochii îi sticliau cu

aceiași vioiciune de altădată, erau aceiași ochi prin care se scurgea totdeauna cuvântul cugetării lui drepte, curate, ne-ntinate... Eu nu spuneam nimic, așteptam, să văd ce-o să-mi spună, care-o să-î fie spovedania.

În capul lui însă parcă se petrecea o luptă, parcă cerceta într'un vălmășag de fapte, căutînd firul începutului.

— «Fie, însă» îi zisei atunci, «că nu se face să mă ții nouă luni fără vești, fără răspuns la scrisori... Recunoaște singur că asta nu e la înălțimea prieteniei tale de odinioară și că oricît, sînt în drept să cred, că ai scăzut mult simțimintele de demult».

Drept răspuns, își încolăci mîinile în jurul gîtului meu, își lipi obrazul de umărul meu. Se roși ușor pe față, parcă se frămînta. Mi se părea că sînt numai destăinuirii grele ce-î stîrnesc, ce-î răpesc, ce-î fur; și atunci vroii să-l împiedic:

— «Nu-mi mai spune nimic... Te cred... Poate sunt lucruri... și nu știu cum mintea mi se duse spre nevasta sa.

— «E prea tîrziu» îmi luă el vorba din gură «trebuie să mă ascultî... M'am însurat... La cite de Noembrie m'am însurat? Da, la 8 ale anului trecut, ziua sfinților Arhangheli Mihaî și Gavril. Am făcut nunta peste zi și seara. cu trenul de 9, am pornit la Paris...»

— «O ieî cam de mult, toate astea le știu... Mai scurtează ceva din istorie; parc'ăi fi un orator de întruniri publice, de aia de duzina ce-și încep pologhiia luînd-o de la Tata Noe... Nu cred ca asta să-ți fie subiectul».

Cerban căzu iară pe gînduri, își dete cu mina pe frunte, netezindu-și o șuviță nesupusă, de păr, în frezură. Apoi:

— «De cînd nu ți-am mai scris?»

— «De la Martie... Și acuma, suntem, cu voia dumitale în Noembrie... Mai dornic aș fi să știu ce-ai făcut de la Martie încoace...»

— Îngăduie-mi, cu toate astea, s'o iaū ceva mai de departe, e în legătură cu tot ce vroî să-ți spun. Știi, sau bănuiești din ceea-ce ți-am putut însemna pe cărți poștale trimise din toată călătoria mea, cum mi-am petrecut luna de miere prin străinătăți. De peste tot ți-am dat de știre, nu-î așa?

De nevasta mea eram încîntat. Tot ce e nou ne îmbată și ne amețește... Sburam ca turturelele din loc în loc, cătînd senzații noi, pe dată ce un oraș, o priveliște, un colț de mare, ni se părea plicticos, scaldîndu-ne în baia de soare a țărîlor fără iarnă, tremurînd, pe același colțisor de canapea sau de scaun, în cine știe ce odae rece a hotelurilor din Paris, din Zurich, din Montreux, muindu-ne buzele în balsamul buzelor noastre, dîndu-ne unul altuia tot ce e în stare să dea

tinerețea și dragostea... Așa, aproape două luni, pînă ce concediul mi s'a scurs și am pornit spre casă. Știi tu ce sunt lunile de miere? Veți fi citit pe Tolstoi și te-ți fi încrezut vorbelor lui din «*Sonata Kreutzer*», amăgirea, deziluzia, scîrba, pe cari le-a resimțit el, sunt senzația pe care ți-o produce atingerea gurii de fructul pîrguit, fără dulceață, e drept, dar în care dinților le place să creșteze pentru a vedea țîșnind suc, proaspăt, acrișor, parfumat, pe care-l sorbi închizînd ochii, cu trupul furnicat de vraja adormitoare și mîngioasă ce este ea a opiului ce nu mai satură închipuirea. Nu știu ce fel de lună de miere o fi avut Tolstoi, știu numai că eu nu mă învoiesc de loc cu cele ce spune el asupra dezgustului lunilor de miere. Pe mine m'a fermecat ceea-ce femeea mea mi-a dat, ceea-ce ne-am dat unul altuia. Din potrivă, după trecerea vremei aștia de dulceață, aū venit vremuri de deziluzie, dacă vreți, de nemulțumire, de răceală. Casa, gospodăria, grijile, atîtea nimicuri necunoscute în primele vremuri de traiū cu o femeie, cu femeea ta mai ales, și pe care în cei patru pereți ai casii tale le întilnești la fie-ce pas, aduc o prefacere la care nu te adăști și care te amărăște.

«De cum ne-am întors acasă am început să voiesc a-mi cunoaște și într'altfel nevasta și, vai! lipsurile mi-aū sărit în ochi numai de cît... Creșterea ce se dă fetelor noastre e groaznică, nimic din ceea-ce trebuie să știe, nu știu și bărbății sunt mult mai pretențioși cu femeile lor, de cît cu orî cine. Nu știa să pună mîna pe nimic, nu știa să ducă gospodăria, nu-mi înțelegea gusturile, nu punea nici un preț pe lucrurile la cari țineam și mi se părea de o nepăsare ciudată pentru tot ce o înconjură.

«Peste tot risipă. Slugile cheltuiau cît le cădea în mînă. Toate se izineau. Cristaluri de mare preț, vase în filigram, o statueta de pildă, plătită scump la Veneția și adusă cu greutate, se sparge din nedibăcia unei slugi proaste, și nevastă-mea nu încearcă măcar o părere de rău, o strîngere de inimă. Vorbele mele le întimpină cu dări din umeri, cu surisuri neînțelese, aproape cu sfidare. Într'o zi o slugă pierde după ce-i furase dintr'un scrin, unde uitase cheile în încuietore, toți banii ce aveam în casă. A venit și mi-a spus, liniștită și zîmbînd, frecîndu-se pe mîini și stropindu-și batista cu picături de parfum dintr'o sticlucă... Am sărit furios, am făcut gură, am dat să-i arăt că această ținută o numesc nesimțire. Dar n'a așteptat să-mi sfîrșesc vorba, a eșit lăsîndu-mă caraghios, cu pași domoli, foșnăindu-și mătăsurile pe covoare și nerăspunzîndu-mi un cuvînt. Nu ne-am vorbit cite-va zile, și nu ne-am apropiat unul de altul citeva săptămîni. În mine se petrecea un lucru ciudat, o prefacere la care nu m'aș fi

adăstat nici o dată; începusem s'o disprețuesc, s'o urăsc aproape. Căci i le-aș fi ertat pe toate, dar ceea-ce nu se putea împăca cu felul meu de a fi, era nepăsarea, răceala de ghiață, nesimțirea ca să zic așa, care punea între ea și mine o gură neagră de prăpastie.

«Atingerea trupului ei mă îngheța, privirea ei placidă, mă înfiora, și simțeam că și eu mă fac altul, că inima mi se întărește, că viața mi se rupe pe dindouă la desnădejdea ce mă cuprindea prin gândul că femeea mea n'are inimă, n'are simțire, că tot ce încercasem din fericire la început fusese ceva căutat, corectat, prefăcut, și că inima îi lipsește cu totul. M'apucau furii de nebun cînd vedeam că ea nu e nici odată tristă, că n'o doare nimic, că nu plînge.

Și aveam, acum, o dorință neînvinsă s'o fac să plîngă.

«În starea asta mă aflaui scrisorile tale și iată de ce nu-ți puteam răspunde. Ce eram să-ți scriu? Ce eram să-ți spun? Pentru ce să te mai turbur și pe tine, cînd știam cîtă parte o să ieși la nenorocirea mea... Așa am dus-o pînă tîrziu, pîn' acum vre-o zece zile.

«Și știi cum? După deslănțuirea unei năpraznice furtuni. Poruncisem unui mare sculptor din Paris, bustul în marmură al bietii mami. După portretele ce mi-au rămas de la ea, unul singur s'a încumetat să-î facă un bust asămănător.

«Primisem de la artist încunoștiințare că mi l-a pornit. Apoi veni avizul de la poștă, lada ajunsese la vamă. Am fost de-am plătit, am luat cutia și am venit acasă. Singur am deschis, am ales talașul și hîrțile ce învăluiau marmura, iar cînd chipul așa de isbutit mi-a întîmpinat ochii, m'a podidit plînsul. Am înțeles că în ziua aceea nu voi putea să mă țiu de așezarea lui în salon, în locul ce-î alesesem pe un pedestal. Am plecat de acasă, dup'o suță și o mie de rugăminți făcute nevesti-mii, să nu lase pe nimeni în salon și să nu atingă cineva bustul pînă m'oiu înapoia. Sara, cînd am venit acasă liniștit, mi-a ieșit înnainte în capot de horbotă străvezie, cu gîtul gol, cu pieptul deschis, cu mînecuțe scurte din cari eșiau brațele albe și pudrate: mi-a spus, cu veșnicul ei suris rece:

— «Știi dragă, prostul de soldat, a doborît bustul și l-a ciumbrit».

«Vezi tu, de mi-ar fi vestit c'am fost degradat, că mi s'a zdrobit cariera, că nu mi-a mai rămas nimic pe lume, că nu mai însemn cît o otreapă, nu m'ar fi durut mai tare. M'am întors pe călcîie, ca un spîrnel, și cum țineam încă chipiul în mînă, nici nu știu cînd, nici nu știu cum, am lovit-o peste obraz, cu dosul chipiului și furios i-am strigat:

— «Du-te. du-te că mă dai de primejdie, i-ați catrafusele... Ne despărțim».

«A încremenit dinnainte-mă, apoi, încet, încet, a prins a plînge, ușor, liniștit, domol, cu răsufări mute, ca ale florilor încărcate de plinsetul vijeliilor... Chipul i s'a prefăcut deodată, o undă roșie i-a aprins obrajii, genele i s'au încărcat de picături limpezii și rotunde ca mărgelele ce-i picurau din ochi de-a dreptul pe scînduri, cum stătea puțin încovoiată, buzele au prins să-i tremure, ritmic lăsînd dinții să se vadă albi și lăptoși, ochii îi străluceau, și cu virful degetelor își ștergea șiroiul de lacrimi. Sta, înlemnită, în față-mă și se lumina de-o vâpae de răsărit, și înfloreă, supt durerea ce-o cuprinsese, supt clocotul singelui svicnînd prin vine, și se învoldura.

(Sfîrșitul în *No. viitor*).

CATON THEODORIAN.

OVIDIU. — METAMORFOZELE

METAMORFOZA LUI ECHO

*Echo era încă nimfă, nu sunet ca astăzi, și totuși.
Nu putea, ca acuma nimfa aceasta flecară
Alfel să se slujească de limba-î, decît să repete
Cele din urmă cuvinte din multele cite-auzise.
Iată 'ntr'o zi că zărește pe Narcis, pribeag prin deșarte
Cîmpuri; ea vrea să se-approie de el cu vorbe de miere,
Dulci rugăminți să-î facă; dar firea ei asta n'o lasă:
Ea să vorbească înțîia; așteaptă deci nerăbdătoare,
— Asta i-o 'ngădăue însă — cuvinte la cari să răspundă.
Din întâmplare copilul, pierdut de scumpii tovarași:
'«E cineva» — zise — «aici?» — «Aici» repetase și Echo.
Narcis înmărmurit, privește 'mprejur pretutindeni.
'«Vino!» strigă cu voce puternică. — «Vino!» repetă
Echo; el se întoarce și, nimeni venind: «De ce» — zise —
'«Fugi de mine?» — 'napoi îi trimite cuvintele Echo.
Nimfa respinsă se-ascunde în codri, și rușinata
Față și-ascunde 'n frunziș, și de-atuncea trăește în peșteri
Singură. Dragostea-î însă o doare că fost-a respinsă.
Grijile somnu-î alungă și corpul trudit i-l sfărămă,
Pieluța i se 'ncrețește de slabă ce-î; seva din trupu-î
Toată'n văzduh i se 'nnalță; doar oase mai are, și vocea;
Vocea-î rămîne; schimbatu-s'au oasele'n pietre, se zice,
Ea se ascunde de-atunci prin codri și n'o vezi pe munte.
Toți o aud însă: sunetul doar mai trăește într'însa.*

E. SĂVEANU.

PIERRE LOTI

PESCAR DE ISLANDA

PARTEA ÎNȚIIA

IV.

Cînd a zărit ea întîia oară pe acest Yann, era a doua zi după sosirea ei; la sărbătoarea *Islandezilor* (au *pardon des Islandais*), care cade la 8 Decembrie, cînd se prăsnuește *Notre-Dame de Bonne-Nouvelle*, păzitoarea pescarilor—puțin după ce trecu procesiunea, cînd străzile, întunecate încă, erau înpodobite cu pînzături albe pe care erau prinse ederă și ilice ¹⁾ frunziș și flori de iarnă.

La această serbare ce se desfășura supt un cer trist, bucuria era greoaie și puțin cam sălbatecă. Bucurie fără veselie, răsărită mai mult din nepăsare și din sfidare, din tărie fizică și din alcool, și peste care apăsa, mai puțin ascunsă ca aiurea, universală amenințare a morții.

Mare sgomot în Paimpol: sunete de clopote și cîntece de preoți. Cîntece greoaie și monotone prin cîrciumi, melodii bătrîne pentru legănat marinarii, vechi cîntece de jale venite dinspre mare, nu știu de unde, din adîncă noapte a timpurilor. Cete de marinari, înlănțuiți braț la braț, zigzagînd pe uliți, din obișnuința de a se legăna și dintr'un început de beție, aruncînd femeilor priviri mai aprinse, după îndelungatele abțineri din largul mării. Cete de fete cu bonete albe ca de călugărițe, cu sîni frumoși, strînși și înfiorați, cu ochii frumoși plini de dorințele unei veri întregi. Case vechi de granit înclizînd toată această mișunătură de lume, coperișuri bătrîne povestindu-și luptele lor de mai multe veacuri în potrivea vînturilor de apus, în potrivea negurilor, în potrivea ploilor, în potrivea tuturor dușmanilor pe cari-î trimete marea; povestind de asemenea și istorii calde ce au adăpostit, vechi isprăvi de dragoste și îndrăsneală.

Și un sentiment religios, o impresiune de trecut, plutea pe toate acestea, cu un respect de cult antic pentru simboalele păzitoare, pentru Fecioara albă și neprihănită. Alături de cîrciumi, biserica al cărei pridvor era presărat cu frunziș și ale cărei uși erau date de perete, se deschidea ca un golf întunecos, cu mirosul ei de tămîie, cu luminările ei în întunerice și cu tablourile ei (*sex ex-voto*) de marinari prinși

¹⁾ Acest nume se găsește în dicționare pentru planta numită de Francezi *le houx* iar de Nemți *Stechpalme*. (*Ilex aquifolium*).

pretutindeni pe sfinta boltă. Alături de fetele amorezate, logodnicile marinarilor pieriți, văduvele înnecaților eșind din bisericuța morților, cu lungile lor șaluri de doliu și micile lor bonete netede, cu ochii în pământ, tăcute, trecînd prin acest sgomot al vieții, ca o înștiințare neagră. Și acolo, foarte aproape, marea, mereu marea, uriașa hrănitoare și uriașa mîncătoare a acestor generațiuni viguroase, frămîntîndu-se și ea, făcînd și ea sgomotul ei, luînd și ea parte la serbare...

Gaud primia o impresie nelămurită din toate aceste lucruri. Ați-țată și rizînd, dar cu inima strînsă în ascuns, ea simțea cum o apucă un fel de turburare la gîndul că acest loc devenise acum patria ei pentru tot-deauna. Ea se plimba prin piață, unde erau jocuri și gimnasticii, cu prietenile ei care îi numeau în dreapta și în stînga pe flăcăii din Paimpol sau din Ploubazlanec. O ceată de acești Islandeji se oprise cu spatele spre ele în dreptul unor cîntăreți de cîntece bătrînești. Și, isbită mai întîiu de unul din ei care avea o statură de uriaș și uneri aproape prea mari, ea zisese simplu, ba chiar cu un pic de luare în rîs :

— Iată unul care zic și eu că-i mare.

În spusele ei era aproape următorul sub înțeles :

— Mare strîntorare în gospodăria aceleia ce l'ar lua, un bărbat cu ast-fel de spete.

El se întoarce, ca și cum ar fi auzit'o și o învăluie dela cap pina la picioare într'o privire ageră care vroia să zică :

— Cine să fie asta atît de elegantă care poartă boneta de Paimpoleză și pe care eu n'am văzut'o pînă acum ?

Și apoi ochii lui se plecară repede, din politeță, și el păru din nou foarte ocupat cu cîntăreții, ne mai lăsînd să i se vadă din cap decît părul negru care era destul de lung și foarte buclat la ceafă.

Întrebase, fără să se rușineze, de numele a o mulțime de marinari, dar ea nu îndrăzni să întrebe de numele acestuia. Acel frumos profil abia zărit, acea privire mîndră și puțin cam sălbatecă, acele luminii negre puțin cam roșcate alergînd foarte repede pe opalul albăstriu, al ochilor săi, toate acestea o impresionaseră și o intimidaseră.

Chiar acesta era acel «fecior al lui Gaos» de care auzise vorbindu-se la alde Moan ca de un prieten mai mare al lui Silvestru. Și chiar în seara acelei serbări, Silvestru care se plimba cu el braț la braț, îi întîl-niseră pe ea și pe tatăl ei și se opriră spre a le da bună seara...

...Acest mic Silvestru, redevenise dintr'o dată pentru ea că un fel de frate. Ca veri ce erau obișnuiau să-și zică tu. E adevărat că ea nu cam îndrăznia la început, în fața acestui flăcău voinic de 17 ani,

cu barba neagră. Dar de oare ce ochii lui buni de copil nu se schimbaseră, ea îl recunoscuse numai decît, spre a-și închipui apoi că nu-l pierduse nici odată din vedere. Cînd el venia în Paimpol, ea îl opria la masa de seară. Aceasta nu putea avea nici o urmare și el mîncea totdeauna cu poftă, fiind cam lipsit la ei acasă.

La dreptul vorbind, acest Yann nu prea se purtase galant cu ea, cînd cu cea dintîiu prezentare, la cotitura unei mici ulițe cenușii, născădită cu ramuri verzi. El se mulțumise să-și scoată pălăria cu un gest aproape sfios, deși foarte nobil, apoi măsurînd-o cu aceeași privire repede el își întoarse ochii într'altă parte, părăind a fi nemulțumit de această întîlnire și a se grăbi să-și caute de drum. Un mare vînt de apus care se stîrnise în timpul procesiunii, împrăștiase pe pămînt rămurele de cimișir și aruncase pe cer covoare surii închise... În reveria ei de aducere aminte Gaud revedea foarte bine toate acestea. Acea tristă înpînzire a înserării peste sfîrșitul serbării, acele fășii albe pe care erau prinse flori ce se răsuceau de-alungul zidurilor la bătaia vîntului, acele sgomotoase cete de «Islandeji», oamenii de vînt și de furtună, care intrau cîntînd în cărciumi, spre a se adăposti de ploaia ce se apropia și mai ales acel flăcău voinic, infipt înaintea ei, întorcînd capul cu înfățișarea unui om plictisit și turburat că a întîlnit-o... Ce schimbare adîncă s'a făcut în ea dela acea vreme și cită deosebire între sgomotul aceluî sfîrșit de sărbătoare și liniștea de acum! Ce tăcut și pustiu era acelaș Paimpol în seara aceea în timpul lungului amurg cald de Mai, care o înlănțuise la fereastra ei singură, visătoare și amorezată...

V.

A doua oară cînd s'au văzut, a fost la o nuntă. Acest flăcău al lui Gaos fusese ales să-î dea brațul. La început ea își închipuia că va fi supărată: să treacă pe stradă cu acest flăcău la care se va uita toată lumea din pricina înaltei lui staturî și care de alt-fel nu-î va putea spune de bună seamă nimic pe drum!... Și apoi el o speria, de sigur, cu înfățișarea lui de sălbatec.

La ora știută, toată lumea se adunase pentru a porni, dar Yann nu se arătă. Timpul trecea, el nu mai venia și deja se vorbea de a nu'l mai aștepta. Atunci ea băgă de seamă că pentru el singur se gătise și că nunta, balul, cu ori-care din flăcăii de față ar fi pentru ea neisbutite și lipsite de plăcere.

La urmî veni și el gătit, de asemenea, scuzîndu-se fără încurcătură, către rudele miresei. Iată ce era: din Anglia se dăduse de veste

că în seara aceea trebuiau să treacă puțin mai la larg prin dreptul satului Aurigny, mari îngrămădiri de pești la care nimeni nu se aștepta. Atunci toate vasele din Ploubazlanec porniră de grabă. Era o fierbere mare prin sate : femeile își luaă bărbații de prin cărciumi, îi împingeau spre a-i face să dea fuga, se sbăteau ele singure spre a întinde pinzele și a ajuta la manevră — în sfârșit o adevărată alarmă în ținut...

În mijlocul acestei lumi care-l înconjura, el povestea cu o foarte rară ușurință, cu gesturi de-ale lui, cu rotiri de ochi și cu un frumos suris care descoperia dinții lui albi și strălucitori. Pentru a arăta mai bine graba plecării, el svârليا din cînd în cînd în mijlocul fraselor sale un oare-care mic *hu!* prelung, foarte ciudat, care e un strigăt șalopăresc, pentru a arăta iuțeala și care seamănă cu sunetul de flaut al vântului. El care vorbea fusese nevoit să-și caute repede om în loc și să-l facă să fie primit de stăpînul bărcii la care se tocmise pentru lunile de iarnă. De aci venia toată întîrzierea. Și pentru că n'a vrut să lipsească de la nuntă, perdea toată partea lui de pescuit.

Aceste motive fură pe deplin înțelese de pescarii ce-l ascultau și nimănui nu-i ar fi trecut prin minte să se supere pe el. Știa și ei prea bine că în viață totul atîrnă mai mult sau mai puțin de lucrurile neprevăzute ale mării, totul e mai mult sau mai puțin supus schimbărilor de vreme și pribegiilor tainice ale peștilor. Celor l'alți Islandeji cari erau de față le părea rău numai că n'au fost înștiințați spre a se folosi și ei ca cei din Ploubazlanec, de acest noroc, care era să se ducă acum în largul mării...

Acum fiind prea tîrziu, cu atît mai rău. N'aveau de cît să dea brațul fetelor. Vioarele începură să cînte afară și nuntașii porniră cu voe bună.

Maî întîiu el nu-i spuse de cît galanterii fără importanță, cum spune ori-cine de obicei la nunți fetelor pe care le cunoaște puțin. Printre aceste perechi de nuntași, numai ei singuri erau străini unul față de altul. Alt-fel, în toată ceata nu erau de cît veri și verișoare, logodnici și logodnice. Erau și cîte-va perechi de amanți căci în acest orașel Paimpol, tineretul merge foarte departe cu dragostea, cînd se întorc pescarii din Islanda. (Dar sînt suflete cinstite și se ia apoi în căsătorie).

Seara însă, pe cînd danțau, începînd a vorbi iar despre această mare trecere de pești, el îi zise de odată, privind'o drept în luminile ochilor, următorul lucru neașteptat:

— Nimeni din Paimpol și din lumea întregă nu m'ar fi făcut să

scap această plecare dacă n'ați fi fost d-voastră. De sigur că pentru nici o altă fată nu m'aș fi stingherit eu de la pescuitul meu, domnișoară Gaud.

Mirată mai întiiu că acest pescar îndrăznește să-î vorbiască ast-fel, ei care venise la acest bal oare-cum ca o regină și mai apoi atît de dulce fermecată, ea răspuse în cele din urmă :

— Vă mulțumesc, domnule Yann. Și eu prefer să fiu cu d-voastră de cît cu ori-care altul.

Asta a fost tot. Dar din acel moment și pînă la spartul jocului, ei începuseră a-și vorbi mai cu drag cu vocea, mai înceată și mai dulce.

Dansau în sunetele lăutelor și a unui fel de mandolină, aceleași perechi aproape în tot-d'a-una împreună. Cînd venia el s'o ia, după ce jucase de ochii lumii cu oare-care alta, ei își surîdeau ca niște prieteni cari se regăsesc și își urmează convorbirea de mai înainte care era foarte intimă. Yann povestea simplu cum era viața lui de pescar, truda lui, care era simbria lui și greutățile de altă-dată la ai lui cînd au trebuit sa crească patru-spre-zece mici Gaos dintre cari el era fratele cel mai mare. Acum ajunseseră de-asupra nevoiei, mai ales mulțumită unei corăbii înecate pe care a întilnit'o tatăl lor în canalul Minecei și a cărei vînzare le aduse zece mii de franci, scăzînd partea cuvenită Statului. Aceasta le-a permis să-și construiască un etaj de-asupra casei lor, care era tocmai la sfîrșitul comunei Ploubazlanec, la marginea pămînturilor, în cătunul Pors-Even, de-asupra Minecei, cu o vedere foarte frumoasă.

— A fost grea — spunea el — această meserie de Islanda : să pleci așa din luna lui Faur într'un ast-fel de ținut unde e atît de frig și o atît de mohorită vreme, cu o mare atît de sălbatecă...

... Privind cum cade noaptea de Mai pe Paimpol, Gaud își depăna încet în amintire toată convorbirea lor de la bal. pe care și-o aducea aminte de par'c'ar fi fost ieri. Dacă nu i-ar fi fost în gînd să se insoare, de ce i-ar fi spus el oare toate aceste amănunte de viață, pe care ea le-a ascultat oare-cum ca o logodnică ? El n'avea cu toate acestea înfățișarea unui flăcău banal căruia îi place să spue afacerile lui la toată lumea...

— ... Meseria e ori și cum destul de bună și eu unul n'ași schimba-o nici odată. Într'unii ani îmi vin opt sute de franci, într'alții o mie două sute. Acești bani mi se înnumără la întoarcere și îi duc mamei.

— Îi duceți mamei d-v., d-le Yann ?

— Da, da ! Îi duc pe toți tot-dea-una. La noi Islandejii, așa e obiceiul, domnișoară Gaud. (El spunea aceasta ca ceva cuvenit și foarte natural). Iată eu, poate că nu mă veți crede : n'am aproape

nici odată bani. Cînd viū la Paimpol, Duminica, mama îmi dă ceva de cheltuială. Și pentru orî și ce trebuință, e același lucru. Ast-fel în anul acesta, tatăl meu mi-a poruncit hainele acestea nouă pe care le am, fără de care n'aș fi vrut să viū nici odată la nuntă. Oh! Nu! Sigur că n'aș fi venit să vă dau brațul, în hainele mele de anul trecut...

Pentru ea, deprinsă a vedea Parisieni, aceste haine nouă ale lui Yann nu erau poate prea elegante: un fel de ilic scurt, deschis pe o jiletcă de o formă puțin cam veche. Dar bustul pe care cădeau ca turnate, era fără nici un cusur de frumos și dansatorul avea ast-fel orî și cum o nobilă înfățișare.

Orî de cîte orî spunea ceva, el o privea surîzînd drept în luminile ochilor spre a vedea ce crede ea. Și ce bună și cinstită rămînea privirea ei pe cînd el povestea toate acestea, pentru ca ea să fie bine înștiințată că nu era bogat.

Și ea surîdea, privindu-l mereu drept în față, răspunzînd foarte puțin, dar ascultînd cu toată inima, din ce în ce mai mirată și atrasă spre el. Ce amestec de asprime sălbatecă și de copilărie alintată în el! Vocea lui groasă care cu alții era aspră și hotărîită, era cînd îi vorbea, din ce în ce mai desmerdătoare și mai limpede. Numai pentru ea știa s'o facă să tremure cu o foarte rară dulceață ca o musică de instrumente cu coarde, în surdină.

Și ce ciudat și neașteptat era acest făcău voinic cu apucăturile sale sprintene, cu înfățișarea lui grozavă, ținut și acum de ai lui ca un copil, găsind această foarte natural, după ce vînturase lumea, și trecuse printr'atâtea aventuri, printr'atîtea primedii și păstrînd pentru părinții lui acea supunere respectoasă, absolută.

Ea îl asemuia cu alții, cu trei-patru zgîrie-brînză din Paris, trepăduși, scriitorășii sau mai știu eu ce, cari o urmăriseră, știînd-o bogată. Și acesta de aici i se părea că e cel pe care 'l găsise cel mai bun, fiind în același timp și cel mai frumos.

Pentru a se apropia mai mult de el, ea îi spuse că nici ei n'au fost în tot-deauna coprinși ca astă-zî, că și tatăl ei fusese la început pescar de Islanda și păstra multă cinste Islandejilor, că ea însă-și își aducea aminte cum alerga, cînd era micșoară, cu picioarele goale pe țărîm — după moartea bieteii sale mame.

...Oh! Acea noapte de bal! Incintătoarea, hotărîtoarea și unica noapte din viața ei era deja aproape îndepărtată, pentru-că fusese în Decembrie și acum era luna Mai. Toți frumoșii pescuitori de atunci erau acum departe, risipiți pe marea Islandei. Și în nesfirșita lor

singurătate ei vedeau acum lămurit la lumina palidului soare, pe cînd pămîntul breton se învăluia liniștit în întunec.

Gaud rămăsese la fereastră. Piața din Paimpol, aproape închisă din toate părțile de case vechi, devenea cu atît mai tristă cu cît se întuneca mai mult. Nu se auzea nici un zgomot din nici o parte. De-asupra caselor golul încă luminos al cerului părea că se sapă, se ridică, se deosebește mai mult de lucrurile de pe pămînt, care acum în acest ceas al înserării se înlanțuiau toate într'un fel de forfecătură neagră de ziduri și de acoperișuri vechi. Din cînd în cînd se mai închidea vre-o ușă sau vre-o fereastră. Vre-un fost marinara eșia din cîte-o circiumă și pornea cu un mers legănat pe micile ulițe întunecoase. Sau fete cari întîrziaseră la plimbare se întorceau acum cu buchețe de flori de Mai. Una care cunoștea pe Gaud, dîndu-î bună seara, ridică sus de tot spre ea un buchet de flori de păducel, ca spre a o face să'l miroasă și în înserarea străvezie tot se mai vedeau aceste ușoare tufe de floricele albe. De alt-fel se simțea o altă mireasmă dulce care se ridicase de prin grădini și de prin curți, aceea a caprifoiilor înfloriți pe granitul zidurilor—precum și un slab miros de *goëmon*¹⁾, venind dinspre port. Ceî mai de pe urmă lilieci alunecau prin văzduh, cu un sbor liniștit, ca niște ființe din vise.

Multe serî petrecuse Gaud la aceeași fereastră, privind această piață melancolică, gîndindu-se la Islandejii plecați și veșnic la acel bal...

...Se făcuse prea cald spre sfîrșitul acelei petreceri și multe capete de valsatori începuseră a se învîrți. Ea și-l amintea pe cînd dansa cu altele, cu fete sau cu femei cărora le-a fost mai mult sau mai puțin amant, își aducea aminte cu ce dispreț se îndupleca să le facă pe plac, răspunzînd la chemările lor... Ce deosebit se arăta cu acelea!...

Era un dansator răpitor, drept ca un ștejar de codru și învîrtindu-se cu o grație ușoară și nobilă în acelaș timp, cu capul lăsat pe spate. Părul lui negru, buclat, cădea puțin pe frunte și flutura în vîntul jocului. Gaud, care era destul de înaltă, îi simțea atingerea ușoară pe bonetă, cînd el se pleca spre ea, pentru a o ține mai bine în timpul valsurilor iuți.

Din cînd în cînd el îi arăta cu capul pe mica lui soră Maria și pe Silvestru, ceî doi logodnici cari jucau împreună. El rîdea cu un rîs foarte bun văzîndu-î atît de tineri, atît de cumînți unul față de altul, făcîndu-și închinări, și fețe sfioase spre a'și spune pe șoptite lucruri fără îndoială drăgălașe. El n'ar fi îngăduit de sigur să fie altfel, dar ori-

¹⁾ O algă cafenie (genul *Fucus*) căreia i se mai spune în franțuzește și *varech* sau *varec*.

cum, el care se făcuse un ștrengar și un îndrăzneț, făcea haz văzându-i atît de nevinovați. Atunci schimba cu Gaud surîsurî de înțelegere intime care spuneau: «Ce drăgălași și ce hazlii de privit sunt cei doi mici frați ai noștri!..»

La sfîrșitul nunței lumea se săruta mult: săruturi de veri, săruturi de logodnici, săruturi de amanți cari păstrau totuși o bună înfățișare — cinstită și onestă. Sărutări cu gura plină și în fața lumii întregi. El n'a sărutat'o, bine înțeles: nu putea îndrăzni cine-va să facă aceasta ficei d-lui Mével. Poate că o strînsese mai mult la pieptul lui în timpul valsurilor din urmă și ea, increzătoare, nu se împotrivia, ci se lăsa pe el, dîndu-se cu toată inima. În acel vîrtej amețitor adînc, încîntător, care o tîra întregă-întreguliță spre el, simțurile ei de douăzeci de ani erau și ele de vină, dar mișcarea o începuse inima ei.

— Ați văzut cum îl privește nerușinata aceea? — ziceau două sau trei fete frumoase, cu privirile plecate smerite în jos sub gene bălane sau negre și care aveau printre dansatori cel puțin un amant, dacă nu doi.

Intr'adevăr ea'l privea mult, dar avea aceasta scuză că el era cel dîntîit, singurul dintre flăcăi pe care ea l'a băgat de seamă în viața ei.

Cînd se despărțiră dimineata, pe cînd toată lumea plecase în neorînduială în acel geros revărsat de zori, ei își luară rămas bun ca doi logodiți cari se vor găsi a doua zi. Și atunci, la întoarcere acasă, ea străbătuse cu tatăl ei aceeași piață, nici de cum obsită, simțindu-se sprintenă și veselă, încîntată de a respira, iubind această brumă înghețată de afară și aceste zori triste, găsind totul încîntător și totul suav.

...Noaptea de Mai se întinsese de mult, ferestrele se închiseră toate cu incetul, scîrțîind ușor din încheeturilor lor. Gaud rămăsese mereu acolo, lăsînd'o deschisă pe a sa. Rarii trecători întirziați cari deosebeau în întunec formă albă a bonetei sale trebuiau să'și zic: «Iată o fată care de sigur se gîndește la amoretul ei». Și era adevărat că ea se gîndia, dar cu o pornire de plîns bunăoară. Micii ei dinți albi mușcau buzele, desfăceau într'una acea cută care sublinia pe de desupt conturul rumenei sale guriți. Iar ochii ei se uitau neclintiți în întunec, ne privind nimic din lucrurile reale..

...Dar de ce nu s'a mai întors el după acest bal? Ce schimbare s'a făcut în el? Dacă îl întilnia din întîmplare, el părea că vrea s'o ocolească, întorcîndu-și ochii, ale căror mișcări erau totdeauna așa de repezi.

Ea vorbise adese-orî despre aceasta cu Silvestru, care nu înțelegea nici el :

— Cu toate acestea, numai cu el ar trebui să te măriți tu, Gaud — spunea el — dacă tatăl tău ți-ar da voe, căci tu nu vei găsi pe nici un altul de seama lui. Mai întiiu îți voiî spune că e foarte cuminte, deși nu pare : se îmbată foarte rar. Are el câteodată toane, dar în adîncul lui e cit se poate de blajin. Nu ! Tu nu poți ști ce bun e el ! Și apoi un marinar ! La fiecare campanie de pescuit, căpitanii se ceartă pentru el..

Voia tatălui ei era ea sigură că o va căpăta, căci nici odată n'a fost contrariată în voințele sale. Ce-i păsa ei că nu era bogat ? Mai întiiu că un marinar ca el, dacă ar primi puținî bani înainte spre a urma șase luni școala de navigație, ar ajunge un căpitan căruia toți armatorii ar vrea să-i încredințeze corăbiî.

De asemenea nu-i păsa că el era puțin cam uriaș. Aceasta poate fi un cusur la o femeie, dar unui om nu-i poate scădea nimic din frumusețe.

Pe alocuri ea se informase, fără a se da de gol, de la fetele din comună, care știaî toate istoriile de dragoste : nu putea spune nimeni că el ar avea vre-un angajament. Părînd a nu ține la una mai mult ca la alta, el mergea și în dreapta și în stînga și la Lézardrieux ca și în Paimpol, după frumoasele care aveaî poftă de el.

Într'o Duminică seara, foarte tîrziu, ea îl văzuse trecînd pe sub ferestrele ei, conducînd și strîngînd de aproape pe o anume Jeanne Caroff, care era frumoasă, desigur, dar al cărei renume era foarte rău. Asta i-a făcut, bună oară, o groaznică miînire.

I se spusese și fusese asigurată că era foarte violent : fiind beat într'o seară, într'o cafenea oarecare, unde Islandejiî fac sărbătorile lor, el a svîrlit o masă mare de marmură printr'o ușă, pe care nu voiau să i-o deschiză...

Ea îi ierta toate acestea : se știe cum sînt marinarii cînd îi apucă... Dar dacă el ar fi avut inimă bună, pentru ce a venit să o caute pe ea, care nu se gîndia la nimic, pentru a o părăsi apoi ? Ce trebuință avea el s'o privească o noapte întregă, cu acel frumos suris care părea atît de cinstit și de a-și face vocea atît de dulce pentru a-i spune taine ea unei logodnice ? Acum ea nu mai putea să fie legată de altul și nu mai putea schimba. Mai înainte, cînd era micuță, lumea din acest loc avea obiceiul să-i spuie, cînd o dojenia, că era o rea mititică, încăpățînată în părerile ei. Tot așa era și acum, această frumoasă domnișoară, puțin cam serioasă și cu apucături mîndre, pe care nimeni n'o mlădiase. Rămăsese aceiași în adîncul ființei ei.

După acel bal, iarna din urmă se trecuse în așteptarea de a-l vedea, și el nu venise să-și ia rămas bun înaintea de a pleca în Islanda. Acum, când el nu mai era acolo, nimic nu mai exista pentru ea, timpul încetinit părea că de-abia se tirăște pînă la această întoarcere de toamnă, când plănuise a-și destăinui sufletul și a sfirși odată...

...Unsprezece ceasuri bătură la ceasornicul primăriei, cu acea sonoritate particulară pe care clopotele o iaū în timpul nopților de primăvară.

La Paimpol e foarte tîrziu la unsprezece ceasuri. De aceea Gaud închise fereastra și își aprinse lampa, spre a se culca...

Poate că la acest Yann era numai sălbătăcie, sau, de oarece și el era mîndru, era teama de a nu fi refuzat, crezînd-o prea bogată. Ea voise să-l întrebă de-a dreptul, dar Silvestru crezu că ea nu putea face acest lucru, că n'ar fi fost tocmai bine pentru o fată să pară atît de îndrăzneață. În Paimpol se vorbea deja de înfățișarea și toaleta ei...

...Ea își scotea hainele cu încetineala distrată a unei fete care visează: mai întîi boneta de muselină, apoi rochia elegantă după moda orașelor pe care le aruncă la întîmplare pe un scaun.

În urmă lungul ei corset de domnișoară care da de vorbit oamenilor pentru turnura ei parisiană. Atunci talia ei, odată liberă, deveni mai perfectă. Ne mai fiind strînsă și nici prea suptiată în jos, ea își regăsi liniile ei naturale, care erau pline și dulci ca acele ale statuelor de marmură. Mișcările ei îi schimbau înfățișarea și fiecare din posele ei era încintătoare la privit.

Mica lampă care ardea singură la această oră tîrzie, lumina cu care care mister, umerii și pieptul ei, forma ei admirabilă pe care nici un ochiu n'o privise și care fără îndoială va fi pierdută pentru toți, se va usca fără a fi nici odată văzută, de oare ce acest Yann n'o vrea pentru el...

Ea se știa frumoasă la față dar era înconștientă de frumusețea corpului ei. De altfel în aceste părți ale Bretoniei, această frumusețe e aproape în singele fetelor de pescari islandeji. Nimeni nu-i da nici o băgare de saamă și chiar cele mai puțin cuminți dintre ele în loc să se mîndrească, s'ar fi rușinat să-o arate. Nu! Numai rafinații dela orașe dau atita însemnătate acestor lucruri spre a le sculpta sau a le picta...

Ea începu a-și desface cocul răsucit deasupra urechilor și cele două coade căzură pe spatele ei ca doi șerpi foarte grei. Le aduse în coroană pe frunte, ceea ce era foarte comod pentru a dormi și atunci cu profilul ei scurt, ea semăna cu o fecioară romană.

Cu toate acestea brațele sale rămaseră în sus și, mușcându-și mereu buza, ea frământa înainte șuvițele de păr între degetele sale, ca un copil care necăjește o jucărie oare care, gândindu-se la alt ceva. După aceea lăsându-le iar să cadă, ea se apucă a le despleti foarte repede. a le desface, spre a se înveseli, și în curînd fu acoperită pînă la șale, avînd înfățișarea unei druidese din pădure.

Și la urmă somnul veni, și el, biruind dragostea și pornirea de a plînge. Ea se svîrli repede în pat, ascunzîndu-și fața în pînza mătăsoasă a părului—care era desfăcut acum ca un vâl...

În coliba ei din Ploubazlanec bunica Moan care era de cealaltă parte mai mohorîtă a vieții, adormi și ea de somnul înghețat al bătrînilor, gândindu-se la nepotul ei și la moarte.

Și chiar în acele ceasuri, pe puntea *Mariet*, pe marea Boreală care era foarte frământată în noaptea aceea, Yann și cu Silvestru, cei doi doriți, cântau cîntece, căutîndu-și însă de pescuit, la lumina fără sfîrșit a zilei.

(Va urma)

Tradus de C. SANDU-ALDEA.

ÎNTER POCULA

I.

Popa și primarul nostru
Tineri sînt și bunî vecinî;
Între dînșii stă de pază
Gardul nou din mărăcinî.

Cîte-odată-î dus primarul
Cu părintele de-acasă; —
Și oștează primărița
Și cucoana preoteasă.

Eu le văd cum stau pe prispă
Și vorbesc de toate cele;
Oș! atunci îmi vine ciuda
Cea mai strașnică pe ele.

Nu pricep alîta vorbă, —
Toată ziua vorbă 'ntr'una!...
Vine popa și primarul

Și n'am fost măcar la una.

II.

«Să bei mai mult!» mi-a zis crîșmarul
Și m'a rugat ca să-l ascult;
Iar draga mea cu ochii negri
Mi-a spus: «iubește-mă mai mult!»
Acuma stau și mă gîndesc
În ce încurcătură grea
M'au pus stăpîniî mei cei vașnici,
Crîșmarul și iubita mea.

III.

Eu sînt întîi la băutura,
Cînd am parale multe 'n pungă.
Căci beau în fie-care noapte
Pe nouă zile să-mî ajungă.

Și la iubit is tot întâiul,
Căci m'am deprins, măi dragă frate,
S'aleg femeile frumoase
Din cîte trei său patru sale.

Beau mult, — să nu mă rîdă popa
Deprins să bea întotdeauna;
Jubesc femei diu patru sale, —
Să nu rămîn cum-va cu una.

AL. GH. DOINARU.

C R O N I C A

D-l Const. Giurescu, ale cărui cercetări istorice foarte conștiințioase, isvorite numai din rîvna de-a servi științei, sînt prețuite mult de aceia cari judecă fără părtinire, une-orî chiar și de colegi de specialitate mai puțin obiectivi, — publică alte două studii importante: «Capitulațiile Moldovei cu Poarta Otomană» (Buc., C. Göbl, pg. 66) și «Contribuțiunii la studiul cronicelor moldovene: Nicolae Costin, Teodosie Dubău, Vasile Damian» (extras din «Analele Academiei Romîne», s. II, tom. XXX; Buc., pg. 37 în 4°).

* * *

În vremea din urmă, editura «Minerva» a tipărit o serie de opere literare remarcabile, menite a îmbogăți și biblioteca celui mai sărac amator de carte romîneasă, așa de ieftine și bine alese sînt. Ast-fel ni se dă teatrul complet al d-lui I. L. Caragiale («Teatru. Opere complete», pg. 398, 2 lei); nuvelele d-lui Vlahuță «Clipe de liniște» (pg. 280; 1 leu 50 b.); un al doilea volum al nuvelor d-lui I. Slavici (pg. 319; 1 leu 50 b.) și volumul VI din Operele complete ale lui V. Alexandri (Teatru, V: Despot, Fîntina Blanduziei, Ovidiū; pg. 436; 1 leu 50 b.). În aceeași editură harnică au apărut de curînd, ca opere nouă studiile d-lui A. C. Cuza despre «Naționalitatea în artă» (pp. 243; 1 leu 50 b.), cuprinzînd o luminoasă îndrumare sistematică pentru tînăra noastră generație literară; romanul naționalist al d-nei Constanța Hodos «Martirii» (pag. 244; 1 leu 50 b.), cu înfățișarea unor scene din luptele de la 1848 ale Moșilor și cu tablouri din viața ardelenescă a veacului trecut; în sfîrșit un volum de versuri ale d-lui A. Mindru, strînse în mare parte de prin diferitele reviste unde au apărut în anii din urmă.

* * *

D. Ioan Ciocirlan își tipărește în editura societății cooperative «Librăria Națională» al doilea volum de schițe și nuvele, «Inimă de mamă» (pg. 218; 2 lei); merită a fi primit tot atît de bine ca și întâiul care i-a stabilit o reputație literară serioasă.

* * *

Se spune că va muri, de o moarte năpraznică, revista «Viața literară și artistică». N-ar fi nici o mirare, odată ce proprietarul ei Virgil Cioflec și-a dat mai dinainte duhul literar și artistic în mîinile prietenului A. Mirea și a trecut în ghehena ridicolului de unde nu mai este reîntoarcere.

* * *

În «Revista generală a învățămîntului», nr. 7, d. G. Bogdan Duică se ocupă de reforma școlii secundare, în legătură cu ideile expuse într'o conferință de d. dr. V. Babeș, iar d. C. Litzica publică un proiect de program

pentru limba latină; e foarte instructivă și bogată cronică pedagogică, o adevărată comoară pentru profesori, de când revista o îngrijește d. G. Bogdan-Duică.

* * *

La tipografia «Școala română» din Suceava, d. dr. T. Bocancea a început să scoată o revistă culturală «Buciumul»; editorul făgăduiește să întemeieze o tipografie în Cimpulung și să publice revista săptăminal, cu îmbunătățirea treptată a cuprinsului și formatului. Îi dorim izbândă.

* * *

Și la Ploiești apare dela 1 Ianuarie o revistă nouă, «Avântul»: director I. G. Georgescu, prim-redactor L. Iliescu; colaboratori: B. Mihail, D. Ionescu-Morel, I. Nalbă, Don Esteban, etc., tot tineri începători hotărâți, de sigur, să nu se oprească la începuturi și să-și păstreze «Avântul» pînă la adînci bătrînețe...

* * *

Deasemenea gazete nouă apar mereu, cu titluri care de care mai ispititoare: «Tribuna română», «Democrația», «Democrația conservatoare»... și altele, și mai minunate, — care vor apare fără îndoială în viitorul apropiat! Faptul e îmbucurător: sporul fenomenal de scriitori, gazetari și oameni politici va face să avem, odată și odată, cite o revistă, dacă nu două, pentru fiecare om ca oricare altul, cite o gazetă pentru o familie, sau chiar mai multe, dacă soțul e divorțat ori familia prea numeroasă; cite un curent literar de fiecare orașel, ba chiar mai multe, dacă avem și mahalale, și cite un partid politic de fiecare județ! Iată un progres care va fi numai spre lauda Neamului Românesc, scris cu litere mari, democratice, și hrănit sufletește cu reviste și gazete a mii și mii de individualități literare și politice distinse, aristocratice...

* * *

Iarăși apare în foiletonul «Luptei» din Budapesta un rătăcit și rătăcitor cronicar — V. Miereanu-Honigmann, năpirlit acuma în «V. Mărianu», să sune mai românește. Nu ne privesc fleacurile ce se publică în astfel de foiletoane, dar regretăm că ele pot să aibă loc tocmai în «Lupta», care mărturisește cu mîndrie, în fruntea paginilor ei, că «apare supt direcția unui comitet de redacție»! Am preferi, în astfel de împrejurări, o simplă redacție sau o simplă direcție, căci ar avea confrății noștri cel puțin una din două, decît nici una din amîndouă. Sc.

RĂSPUNSURI

P. BUCUR. — «Încercările» d-tale poetice, contrar dorinței ce arăți, e bine să nu ajungă — deocamdată — la cunoștința mai multora.

D-LUI NEGR. — Acel căruia te adresezi n'a primit nici un manuscris dela d-ta: se va fi rătăcit pe drum. Deci, nici o supărare.

VRÎNCEANU. — Publicăm poezii populare numai dacă au o frumuseță deosebită și sînt scurte și cu totul inedite.

V. Calistrat. — Vă rugăm să treceți pe la redacție, ca să ne înțelegem.

S. P., Cernăuți. — Ai primit scrisoarea?

I. B., Loco. — Sfirșitul e prea enigmatic pentru majoritatea cititorilor și ne pare foarte rău că n'o putem utiliza. Așteptăm cu drag alte tot așa de nostime ca «vocea galeriei».